

fo.remissvar@regeringskansliet.se

kopia

visnja.raguz@regeringskansliet.se

Remiss av delbetänkandet Nya regler om cybersäkerhet (SOU 2024:18)

Diarienummer Fö2024/00496.

Sammanfattning

Svenskt Vatten positiv är till att utredningen i de flesta fall föreslår regler som inte går utöver miniminivån i direktivet. Eftersom den föreslagna cybersäkerhetslagen kommer att innebära nya krav för stora delar av va-organisationerna och ökade kostnader är det bra att kraven i nuläget inte går längre än vad direktivet kräver.

Svenskt Vatten instämmer i förslaget att Livsmedelsverket bör vara tillsynsmyndighet för sektorerna dricksvatten respektive avloppsvatten. Livsmedelsverket är i dag tillsynsmyndighet för leverans och distribution av dricksvatten och har ett utarbetat arbetssätt för tillsyn.

Bakgrund

Försvarsdepartementet har remitterat delbetänkandet Nya regler om cybersäkerhet (SOU 2024:18). Betänkandet innehåller förslag till ny lag respektive förordning om cybersäkerhet och syftar till att genomföra det s.k. NIS2-direktivet¹ om en hög cybersäkerhet i hela unionen. Direktivet ersätter NIS-direktivet från 2016 och innebär bl.a. skärpta krav och att fler sektorer omfattas av kraven. NIS2-direktivet är ett minimidirektiv vilket innebär att den svenska lagstiftningen skulle kunna innehålla längre gående skyldigheter.

Svenskt Vatten är branschorganisation för kommunerna och de kommunala va-organisationerna som tillhandahåller allmänna vattentjänster genom att leverera dricksvatten samt ta omhand och rena spill- och dagvatten i enlighet med lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Va-verksamheten bedrivs huvudsakligen i någon av följande tre former; kommunal förvaltning, kommunalt bolag (ägt av en eller flera kommuner tillsammans) eller i ett kommunalförbund. Ett antal av Svenskt Vattens medlemmar omfattas sedan tidigare av NIS-direktivet som genomförs i den s.k. NIS-lagen² genom att de levererar och distribuerar av dricksvatten.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen.

² Lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster.

Svenskt Vatten är branschorganisationen för landets viktigaste livsmedelsproducenter och miljövårdsföretag – VA-organisationerna. Vår vision är att Sverige ska ha rent dricksvatten, friska sjöar och hav. Vi företräder alla 290 kommuners VA-organisationer. De förser 9,5 miljoner människor med rent vatten varje dag, året om.

Svenskt Vattens synpunkter

Generella synpunkter

Svenskt Vatten positivt är till att utredningen i de flesta fall föreslår regler som inte går utöver miniminivån i direktivet. Eftersom den föreslagna cybersäkerhetslagen kommer att innebära nya krav för stora delar av va-organisationerna och ökade kostnader är det bra att kraven i nuläget inte går längre än vad direktivet kräver.

I många delar föreslås bemyndiganden för tillsynsmyndigheten eller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att meddela föreskrifter (33–36 §§ förslag till förordning om cybersäkerhet). Svenskt Vatten har förståelse för att allt varken kan eller ska regleras på lag- eller förordningsnivå men de många bemyndigandena till olika myndigheter gör det svårt att bedöma vilka konsekvenser förslaget kommer att få för va-organisationerna. Det är viktigt att det är tydligt vilka krav som ska gälla. Det behöver vara lätt för verksamhetsutövarna att göra rätt, exempelvis ska det inte finnas några tveksamheter om huruvida verksamheten omfattas av kraven i lagstiftningen och tillhörande föreskrifter.

Gränsdragningen gentemot Säkerhetsskyddslagen 2018:585 blir viktig och behöver utifrån de nya reglerna förtydligas.

Det är vidare svårt att bedöma konsekvenserna av förslaget då det återstår ett antal frågor som hänger samman med genomförandet av NIS2-direktivet men som kommer att redovisas i slutbetänkandet från utredningen.

Cybersäkerhetslagens tillämpningsområde

I betänkandet föreslås att dels kommuner, dels enskilda verksamhetsutövare ska omfattas av kraven i den nya cybersäkerhetsregleringen. Vidare föreslås att kraven ska gälla för hela verksamheten och inte bara de delar av verksamheten som behöver uppfylla direktivets krav.

Vatten och avlopp kan bedrivas i kommunal förvaltning, kommunalt bolag eller kommunalförbund. Detta innebär såsom Svenskt Vatten förstår förslaget, att vatten och/eller avlopp som bedrivs i kommunal förvaltning kan, beroende på storlek eller om de uppfyller vissa angivna kriterier, omfattas av cybersäkerhetsregleringen, dels som en del i kommunens verksamhet (1 kap. 3 § förslag till lag om cybersäkerhet [cybersäkerhetslagen]), dels som en enskild verksamhetsutövare (1 kap. 4 och 8 §§ cybersäkerhetslagen). Eftersom tillsynsmyndigheten kommer att få meddela föreskrifter om riskhanteringsåtgärder, systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete samt utbildning bör föreskrifter som meddelats av både tillsynsmyndigheterna Livsmedelsverket och länsstyrelsen komma att gälla parallellt. Detta innebär en uppenbar risk för att dubbla och i värsta fall motstridiga krav.

Se vidare våra kommentarer nedan under avsnittet tillsyn och tillsynsmyndighet.

Riskhantering och incidentrapportering

I vilken mån ska de som omfattas av säkerhetsskyddslagen också omfattas av cybersäkerhetslagen? Vi konstaterar att rapporteringsskyldighet av incident kan komma i konflikt med säkerhetsskyddsregleringen (delning av säkerhetskänsliga uppgifter), där man idag rapporterar till Säkerhetspolisen eller ansvarig tillsynsmyndighet.

Tillsyn och tillsynsmyndighet

Svenskt Vatten instämmer i förslaget att Livsmedelsverket bör vara tillsynsmyndighet för sektorerna dricksvatten respektive avloppsvatten. Livsmedelsverket är i dag tillsynsmyndighet för leverans och distribution av dricksvatten och har ett utarbetat arbetssätt för tillsyn. Svenskt Vatten bedömer att Livsmedelsverket har goda förutsättningar att bedriva tillsyn även för avlopp. Det är också positivt att tillsynsuppdraget fördelas på en myndighet då de flesta av Svenskt Vattens medlemmar bedriver verksamhet med både dricksvatten och avlopp. Som angivits ovan kan det dock finnas situationer då va-verksamheten omfattas av den nya cybersäkerhetsregleringen "dubbelt" genom att dels vara en del av kommunen, dels en enskild verksamhetsutövare.

I 13 § förslag till förordning om cybersäkerhet finns förslag som anger att om tillsyn över en verksamhetsutövare utövas av fler än en tillsynsmyndighet ska respektive tillsynsmyndighet inte utöva tillsyn gällande den del av verksamheten som anges som en annan tillsynsmyndighets tillsynsområde. Då verksamheten som helhet omfattas av kraven i cybersäkerhetslagen har Svenskt Vatten svårt att se hur det i praktiken är möjligt att utöva tillsyn över delar av verksamheten.

Osäkerhet råder även kring informationsutbyte mellan de myndigheter som kan komma att utöva tillsyn.

Övrigt

Forskning bör ju omfattas av cybersäkerhetslagstiftningen enligt utredningens förslag (SOU 2024:18), vilket skiljer sig från EU-direktivet som inte anger detta. Utredningen föreslår att lärosätena i Sverige ska omfattas av den nya lagen, eftersom det inom landet till skillnad från andra EU-länder bedrivs mycket forskning inom universiteten. Vilken hantering kan man då förvänta sig ur ett informationssäkerhetsperspektiv från lärosätena? Nu finns i utredningen ett konstaterande att universitet och högskolor inte bedriver ett effektivt informationssäkerhetsarbete för att skydda forskningsdata.

Anders Almgren
Ordförande
Svenskt Vatten AB:s styrelse

Pär Dalhielm
VD
Svenskt Vatten AB